

בפני ועדת הערר על קביעת ארנונה של עיריית תל אביב יפו - ערר

140000187

היו"ר עו"ד מיכל רבינוביץ', החברים רו"ח חיים אורן, רו"ח מוטי סוקולובר

העוררת

עמותת יונג יידיש (ע"ר 580214112)

ע"י ב"כ עו"ד עפר לרינמן

מרחוב תרע"ד 7 רמת גן 52503

טל. 0505-660477 פקס 03-6131852

נגד

המשיבה

עיריית תל אביב יפו

ע"י השירות המשפטי, בניין העירייה

רחוב אבן גבירול 69 תל אביב

טל. 03-5218993 פקס 03-5216002

תצהיר עדות ראשית

במסגרת ערר על החלטת מנהל הארנונה

שלא ליתן פטור מארנונה לבית נכאת לספרי יידיש של העוררת

אני, מנחם (מנדל) כהנא ת.ז. _____, עושה תצהיר זה לשם הגשתו לועדת הערר הנכבדה כתמיכה בערר דלעיל; לאחר שהוזהרתי כי עלי להצהיר את האמת, שאם לא כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר כי העובדות המפורטות בעתירה דלעיל, שהן מידיעתי האישית, הן אמת, והעובדות שאינן מידיעתי האישית הן למיטב ידיעתי אמת.

רקע וגדר המחלוקת

1. עמותת "יונג יידיש", שאני ממייסדיה והעומד בראשה, הגישה למנהל הארנונה בקשה לפטור מארנונה, מכוח סעיף 5(ט) לפקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פיטורין) 1938, לבית הנכאת לספרי יידיש, אותו מנהלת העמותה בתחנה המרכזית החדשה (רחוב לוינסקי 108) בתל-אביב.

2. מנהל הארנונה הנכבד סירב לבקשת העמותה, במכתב שהתקבל אצל בא כוחנו ביום 7.1.09. יצוין כי המכתב, אף שאנו חולקים על מסקנותיו, הינו מופת למינהל תקין - בהיותו בהיר ומנומק.

3. מנהל הארנונה, שנציגיו ביקרו בנכס ונפגשו איתי, אכן התרשם שהנכס מוקדש לספרי יידיש, אך קבע כי מדובר בספרייה ולא בבית-נכאת; כלשונו, "מרשתך מחזיקה בנכס שבנדון ומשתמשת בחלקו הארי כספרייה ביידיש". זוהי אפוא המחלוקת העיקרית: האם מדובר ב"ספרייה" כגרסת מנהל הארנונה או ב"בית-נכאת" כטענתנו.

4. מעבר לכך מציין מנהל הארנונה, כי גם בתנאים הנדרשים מ"מוזיאון" אין הנכס עומד, וזאת משתי סיבות: ראשית, משום שאין הוא "מוזיאון ציבורי", שהוכרז על פי חוק המוזיאונים; ושנית, כיוון שהפעילות בנכס כוללת מופעי זמר כנסים והצגות שעבורם נגבה תשלום. אנו חולקים גם על טענותיו אלו.

פניותינו הקודמות לעיריית בעניין הפטור

5. בספטמבר 2006 נכנסנו לנכס בתחנה המרכזית החדשה בתל אביב, שהיה במצב מוזנח ביותר, והתחלנו בשיפוצו ובבניית בית הנכאת לספרי יידיש.

6. כבר ביום 6.8.07 פניתי לעירייה בבקשה לפטור מארנונה, מצ"ב נספח א'.

7. ביום 9.9.07 קיבלנו סירוב לבקשה זו, וביום 1.10.07 ("ט תשרי תשס"ח) הגשנו עליה ערעור, מצ"ב נספח ב'.

8. משהחלה העירייה בהליכי עיקול נגדנו, פניתי אליה בתחינה לעכב הליכים אלו ולעזור לנו, מצ"ב נספח ג' מיום 4.8.08.

9. לפניות אלו, בכתב, נלוו לאורך התקופה שיחות טלפוניות רבות בהן ניסיתי לשנות את רוע הגזירה.

10. טענותינו, למרבה הצער, לא נפלו על אוזן קשובה. אני סבור, כי הייתה זו חובתה של העירייה לזהות את הפטור המגיע לנו כ"בית נכאת" ולהעניקו לנו. העירייה חייבת, כשלוחת הציבור וכאמונה על שלטון החוק, להעניק פטור למי שזכאי לו – ולא רק לגבות ארנונה באופן מוחלט ודורסני, כפי שעשתה.

11. באוקטובר 2008 נוצר לראשונה הקשר ביני לבין בא כוחנו בערר זה, עו"ד עפר לרינמן, אשר פנה ביום 31.10.08 בבקשה מהמשיבה לפטור הנכס כ"בית נכאת" על פי פקודת הפיטורין, מצ"ב כנספח ד'.

12. אני מבקש להדגיש, כי הפטור לבית הנכאת של יונג-יידיש אינו פטור לשעה או לשנה. מדובר בפטור עקרוני, מהותי, מתמיד, למוסד המתנהל כ"בית נכאת" מאז 2006 ולטווח ארוך ככל שיתאפשר. מובן, כי העירייה רשאית לבקר בנכס כל אימת שתחפוץ, כדי לוודא שיעודו כ"בית נכאת" נשמר.

הנכס משמש כבית-נכאת ולא כספריה

13. עמותת יונג יידיש הנה עמותה רשומה ללא כוונות רווח, אשר נרשמה בינואר 1993, ואשר עוסקת בשימור ופיתוח תרבות היידיש. תעודת רישום העמותה מצ"ב כנספח ה'. ממטרות העמותה, כפי שנרשמו בתעודה לרישומה המצורפת, "להציל לרכז ולהחזיר לשימוש ספרים ביידיש. לספק לסטודנטים ולחוקרים ספרי יידיש שיצאו מהמחזור ושלא ניתן להשיגם". זוהי מטרה מוזיאלית, לא ספרייתית.

14. העמותה מתבססת אך ורק על עבודה התנדבותית; אין בה מקבלי שכר.

15. מדינת ישראל נכשלה עד היום, ולא הצליחה להעביר תקציב לפעילות העמותה. משרדי הממשלה מתכחשים לאחריותם לכך. מצ"ב נספח ו', מכתבו של ח"כ הרב מיכאל מלכיאור, יו"ר ועדת החינוך התרבות והספורט של הכנסת לראלב מגידאלה, שר התרבות המדע והספורט, מיום 23.10.07, המעיד על כך. כפי שכותב ח"כ מלכיאור, "אם המדינה לא מתקצבת גם הרשויות [המקומיות] אינן נותנות את חלקן"... ואכן, גם עיריית תל אביב, על אף שהביעה לא אחת את הערכתה לפועלנו, לא תמכה כספית ואף נמנעה מהענקת פטור ארנונה, לא אנו זכאים בדין.

16. פעילות העמותה קיבלה הכרה גם ממוסדות ממשלתיים ואחרים, כגון הרשות הלאומית לתרבות היידיש, אוניברסיטת תל אביב, בית התפוצות, בית שלום עליכם ועוד. לעמותה שני מרכזים, האחד בירושלים והשני בתל אביב.

17. בתחנה המרכזית החדשה בתל אביב מפעילה עמותת יונג יידיש בית נכאת לספרי יידיש. מזה 15 שנים אוספים מתנדבי העמותה ספרי יידיש עזובים ומארגנים איתם וסביבם ערבי עיון ופעולות תרבותיות נלוות, המתועדת בארץ ובעולם. לפני כשנתיים, בהבנה שהעירייה מעוניינת לפתח מתחם אמנים בתחנה המרכזית החדשה של תל אביב, לקחה העמותה חלל במצב פרוץ, ללא חלונות, חשמל ומים, במצב בטון, והפכה אותו לבית נכאת ומרכז תרבות, הפועל למען הציבור הרחב במגוון רחב של מישורים, והכל - ללא כל תמורה ושכר.

18. סעיף 5 לפקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פיטורין) 1938 קובע פטור מארנונה לשורה של מוסדות המשמשים לתועלת הציבור. סעיף קטן (ט) קובע פטור לנכס המשמש כ"בית נכאת". אין בפקודת הפיטורין כל הפנייה לחוק המוזיאונים, וכל דרישה כי הנכס ישמש כ"מוזיאון מוכר", כטענת העירייה (וארחיב על כך בהמשך).

19. "בית נכאת", קרי, מוזיאון, מוגדר בחקיקה הכללית כ"מוסד שלא למטרות רווח שיש בו אוסף מוצגים בעל ערך תרבותי, המציג באופן קבוע את האוסף או חלק ממנו לציבור, ומטרת התצוגה היא חינוך, לימוד או עינוג".

20. בית הנכאת לספרי יידיש, המנוהל על ידי עמותת יונג יידיש בתחנה המרכזית בתל אביב, תואם הגדרה זו באופן מלא. ראשית, מדובר כאמור בעמותה, מוסד ללא כוונות רווח. שנית, קיים במקום אוסף ספרי יידיש מקיף, בן 40,000 כרכים כיום (במגמת גידול), המהווים נכס תרבותי רב משמעות הן לעם היהודי והן למורשת העולמית. שלישית, אוסף ספרי היידיש מוצג במקום לטובת הציבור הרחב. כל פעילות בית הנכאת מתבצעת כיום על ידי מתנדבים, והביקור בו אינו כרוך בתשלום. רביעית, מטרת התצוגה היא חינוך למורשת התרבות היידיית בכלל והספרות

היידית בפרט, לימוד ספרות זו וסופריה, ועינוג הציבור בספרים, על תוכנם ועיצובם. **בית הנכאת לספרי יידיש הינו מוסד ייחודי בישראל, שהעיר תל אביב יכולה להתגאות בו.**

21. את פעילותו של בית הנכאת לספרי יידיש, באיסוף הספרים, שימורם, הצגתם השוטפת ותצוגות ותערוכות שנערכו – אבקש, ברשות ועדת הערר, להציג בדיון באמצעות מצגת ועזרים.

22. מנכ"ל הרשות הלאומית לתרבות יידיש, מלך זיו, הוציא ביום 17.5.09 אישור רשמי לכך שהנכס של עמותת יונג-יידיש הינו "בית נכאת", מצ"ב **כנספח ז'**. "הריני פונה אליכם בבקשה לאשר לעמותת "יונג יידיש" פטור מארנונה, במשכנה בתחנה המרכזית החדשה בתל אביב", כותב מנכ"ל הרשות ליידיש, "עמותת "יונג יידיש" הקימה מתקציבה ובתמיכה ציבורית מזערית בית נכות לספרי יידיש, שהיא אספה במשך למעלה מ-15 שנה בהתנדבות ובמסירות".

23. הרשות הלאומית לתרבות היידיש היא גוף ממלכתי שהוקם על פי דין: חוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש, תשנ"ו-1996. מנכ"ל הרשות הלאומית מסכם מכתבו לוועדת הערר: "אנו פונים אליכם בבקשה חמה להעניק פטור מארנונה לבית הנכות של "יונג יידיש", שעשייתה – אין דומה לה בעיר תל אביב יפו ובארץ כולה. בשנת ה-100 לעיר העברית הראשונה, ראוי לה שתעניק תמיכה זו ל"יונג יידיש".

24. אם מנכ"ל הרשות הלאומית לתרבות היידיש קובע כי בנכס הנדון מפעילה עמותת יונג יידיש "בית נכאת לספרי יידיש", היש מקום לשמוע להתנגדות העירייה לכך?!

החוק אינו דורש כי "בית נכאת" לצורך פקודת הפיטורין מארנונה יהיה "מוזיאון מוכרז" על פי חוק המוזיאונים

25. טענת מנהל הארנונה הנכבד, כאילו אין די בכך שהנכס ישמש כבית-נכאת, ועליו להיות "מוזיאון ציבורי מוכרז על פי חוק המוזיאונים" איננה נכונה.

26. ראשית ועיקר, פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פיטורין) 1938 אינה מעלה דרישה זו. כאמור, על פי סעיף 5(ט) לפקודה, די בכך שהנכס ישמש כ"בית נכאת" כדי שיהיה פטור מארנונה. קביעה כי נכס משמש כ"בית נכאת", על פי פקודת הפיטורין לצורך פטור מארנונה, אין לה קשר להכרה במוסד כ"מוזיאון מוכרז" לענין חוק המוזיאונים. מדובר בשתי מערכות חוק נפרדות. פקודת הפיטורין כלל אינה מזכירה או מפנה לחוק המוזיאונים, ואינה דורשת כי לצורך הפטור יהיה הנכס "מוזיאון מוכרז".

27. שנית, חוק המוזיאונים תשמ"ג 1983 אף הוא מכיר במוזיאונים שלא הוכרזו ככאלה. סעיף 1 לחוק המוזיאונים מגדיר "מוזיאון" — מוסד שלא למטרות רווח שיש בו אוסף מוצגים בעל ערך תרבותי, המציג באופן קבוע את האוסף או חלק ממנו לציבור, ומטרת התצוגה היא חינוך, לימוד או עינוג". סעיף 2 לחוק המוזיאונים קובע:

2. (א) השר רשאי, לאחר התייעצות במועצה, להכריז על מוזיאון פלוגי, כעל מוזיאון מוכרז לענין חוק זה.

28. משמע, שר החינוך רשאי גם שלא "להכריז על מוזיאון פלוני כעל מוזיאון מוכר לענין חוק זה". מוזיאון פלוני שלא הוכרז כ"מוזיאון מוכר", אינו מאבד את מהותו כ"מוזיאון", אפילו על פי הגדרתו בחוק המוזיאונים.

29. אשר על כן, רשאית העירייה להכיר בנכס כ"בית נכאת" בלי קשר להכרזת שר החינוך עליו כעל "מוזיאון מוכר", כפי שקבע בטעות מנהל הארנונה הנכבד.

קביעת מנהל הארנונה כי מדובר ב"ספרייה" מוטעית: היקף השאלת הספרים זניח ביותר ואינו חורג מהמקובל במוזיאונים אחרים; מדובר בבית נכאת ולא בספרייה

30. בית הנכאת של יונג יידיש מכיל, כאמור, למעלה מ-40,000 ספרים. קוראים וחוקרים מוצאים עניין בספרי היידיש שבמקום. כאמור לעיל, ממטרות העמותה, כפי שנרשמו בתעודה לרישומה המצורפת, "להציל לרכז ולהחזיר לשימוש ספרים ביידיש. לספק לסטודנטים ולחוקרים ספרי יידיש שיצאו מהמחזור ושלא ניתן להשיגם". זוהי מטרה המתאימה למוזיאון, לא לספרייה.

31. ואכן בפועל, מבקרים במקום המעוניינים בהשאלת ספרי יידיש מופנים בדרך כלל לספריות היידיש הקיימות במקומות אחרים, שלהן יש מערכת קיטלוג והשאלה, כגון ספריית קלישר ובית הספרים הלאומי בירושלים. ליונג יידיש אין מערכת קטלוג והשאלה.

32. רק כחריג, בהתחשב במצב המיוחד בה נמצא תרבות היידיש, מאוסף הספרים הכפולים מושאלים לעיתים נדירות ספרים, באמצעות הדואר, לקוראים מבוגרים שאין ביכולתם לנוע. כך, קיים קורא בן 102 באילת לו הושאלו 3 ספרים. בסך הכל, במשך שנתיים הושאלו כ-30 ספרים (מתוך למעלה מ-40,000!) וכן 3 קלטות וידאו. מדובר בהיקף זניח, רחוק ביותר מהיקף פעילות ההשאלה העשוי לאפיין "ספרייה".

33. יצוין, כי בית הנכאת ארגן גם תערוכות שונות במשך השנים: "שולחן ערוך ליצירתיות היידיש" במכללת עלמא ב-1999, על סופרים יידיש בישראל בשיתוף פעולה עם בית סופרי והעיתונאי יידיש בישראל בשנת 2005, וכן עם בית התפוצות ב-2006 ובאוניברסיטת תל אביב ב-2007 על "יידיש עכשווית במעגלי העולם החרדי" שכלל מוסיקה, סיפורת, משחקים, כתבי עת וחפצים שימושיים. כיום עובדים על 3 תערוכות: אחת, "יידיש בת האלף", תערוכה גדולה והיסטורית. שנייה, בשיתוף פעולה עם גלריה קיימא בתל אביב בה יונג יידיש תספק השראה וחומרים למעשי אומנות עכשוויים בנושא יידיש. שלישית, תערוכה שתאיר יוצרים ויצירתיות יידיש בתל אביב.

34. יצוין עוד, גם במוזיאון תל אביב לאמנות, לדוגמה, קיימת השאלה של יצירות וספרים, בלי שהדבר ישלול את אופיו של המוזיאון ואת הגדרתו כ"מוזיאון".

מופעי היידיש המתקיימים בנכס הינם טפלים לשימוש העקרי כ"בית נכאת", אין בהם רווח ואין הם נעשים למטרות מסחריות; ומופעים בקנה מידה גדול בהרבה נעשים במוזיאונים אחרים, בלא שהדבר ישלול את היותם "מוזיאון"

35. **אירועי לימוד ותרבות הם פעולות נלוות של כל מוזיאון.** עמותת יונג יידיש קיימה מספר אירועים כדי להביא את קיום יונג יידיש תל אביב לידיעת הציבור. **אירועים אלו מעטים במספרם ונעדרים אופי מסחרי.** כל הכנסות יונג יידיש הם קודש להמשך הפרויקט ואין יונג יידיש משלם משכורות לאף אחד מחבריה או עובדיה. רוב עבודתה של עמותת יונג יידיש בתל אביב מתרכזת באיסוף, סידור, תיקונים ושמירתם של הספרים, התקליטים, דפי המוסיקה, עיתונים, כתבי עת, מכתבים וצילומים - ולהכנת תערוכות. **במתכונת הנוכחית העמותה פועלת אך ורק בצורה התנדבותית.**

36. היקף פעולות תרבות ואירועים של יונג יידיש תל אביב בתחנה המרכזית מאז הקמתה:

• כשהסתיים שיפוץ מרחב האיסוף, סידור ותיקון הספרים, עשתה העמותה, בשיתוף העירייה, אירוע תרבותי.

• 2007 אירועי לילה לבן - בשיתוף עם אוני' תל אביב ובית שלום עליכם - חינם.

• דצמבר 2007 הרצאה - היסטוריה ופונקציה של הבדחן במסורת אשכנז - חינם.

• דצמבר 2007 הדלקת נרות חנוכה (35 - 50 ש"ח לאדם) סה"כ 1120 ש"ח.

• ינואר 2008 הרצאה - משוררי טשערנאוויץ (35 - 50 ש"ח) סה"כ 175 ש"ח.

• ינואר 2008 קונצרט - יידיש משנות ה-30 (35 - 50 ש"ח) סה"כ 670 ש"ח (הכסף הלך ישירות לאומנים והם רשמו קבלות).

• מרץ 2008 קריאת מגילה לפורים - בוטל.

• יולי 2008 מופע - הדיבוק - (הוצג בתור מחווה למרחב החדש של יונג יידיש בתל אביב - הקופה היה בניהול שחקני הבימה).

• אוגוסט 2008 מפגש אמני א.מ.י. בשיתוף השר רפאל איתן - חינם.

• יולי 2008 מופע - יידיש-קאסמאפאליטיש (40-50 ש"ח) סה"כ 810 ש"ח.

37. **סך כל ההכנסות בשנתיים האחרונות (מצ"ב 3 הקבלות כנספת ח'), כולל מה שגבו האומנים, עמד אפוא על 2675 ש"ח. בהתחשב בכך שליוג יידיש הוצאות שכירות, תחזוקה איסוף שימור ותצוגה ברור כי מדובר בהכנסות סמליות שאינן מכסות אף את ההוצאות – ובוודאי שאינן מביאות רווח כלשהו ואינן בעלות אופי מסחרי. אין בהכנסות סמליות אלו להפוך את השימוש בנכס לשימוש "למטרות מסחריות".**

38. יצוין, כי גם במוזיאון תל אביב לאמנות, לדוגמה, מתנהלת פעילות תרבותית מקיפה, הכוללת אירועי מוזיקה קלאסית, ג'אז, קולנוע, סדרות הרצאות, הצגות ילדים ועוד; מבלי שהדבר ישלול את הגדרתו כ"מוזיאון".

39. יצוין שנית, כי העמותה אינה משלמת שכר לאיש מפעיליה, וכל עבודת חברי העמותה התנדבותית לחלוטין.

סיכום

40. על רקע זה ברור כי בית הנכאת לספרי יידיש, שמפעילה עמותת יונג יידיש בתחנה המרכזית בתל אביב, ראוי לפטור מארנונה מכוח סעיף 5(ט) לפקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פיטורין) 1938.

41. אנא, ראו בערר זה הזדמנות לאפשר את קיומו מוסד תרבותי ייחודי בעיר תל אביב; ראו נא בפטור מארנונה, שקבע המחוקק, הזדמנות לטפחו לטובת העיר, תושביה, וספרות היידיש.

42. אבקשכם לקבל את הערר, להכיר בפטור מארנונה לנכס, ולהורות למנהל הארנונה לזכות את העמותה מחיובי הארנונה בהם חויבה בגין הנכס עד עתה.

ובאה"ח היום _____, מנחם (מנדל) כהנא, יו"ר עמותת "יונג יידיש" _____

אישור

אני הח"מ עו"ד עפר לרינמן מספר רשיון 20502 מאשר בזה כי היום _____ הופיע בפני מר מנחם (מנדל) כהנא ת.ז. _____, שזיהיתיו לפי תעודת זהות, ולאחר שהזהרתי אותו כי עליו לומר את האמת וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אישר נכונות הצהרתו דלעיל וחתם עליה בפני.

_____ עו"ד עפר לרינמן